

WPŁYW MEGATRENDÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH NA REDEFINICJE CZYNNIKÓW ROZWOJU REGIONALNEGO

dr hab. Paweł Churski, prof. UAM

dr Robert Perdał

dr Barbara Konecka-Szydłowska

mgr Tomasz Herodowicz

**Nowe wyzwania polityki regionalnej w kształtowaniu
czynników rozwoju społeczno-gospodarczego regionów
mniej rozwiniętych**

Projekt NCN (2015/19/B/HS5/00012)

www.forsed.amu.edu.pl

www.amu.edu.pl

Plan wystąpienia

1. Wprowadzenie
2. Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego
3. Analiza i typologia zróżnicowań poziomu i dynamiki rozwoju regionów państw członkowskich UE
4. Czynniki rozwoju regionów UE

Wprowadzenie

KONFERENCJA NAUKOWA

NOWE PROBLEMY BADAWCZE
GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

11-12 czerwca 2018, Poznań

Współczesne prawidłowości procesu rozwoju społeczno-gospodarczego, wbrew głoszonym deklaracjom politycznym (Seventh Report..., 2017), wykazują **tendencje do pogłębiającej się dywergencji regionalnej**. Stanowi to dowód na niezadawalającą efektywność dotychczasowych działań polityki regionalnej oraz utrzymywanie się barier w osiąganiu zróżnicowania poziomu i warunków życia akceptowalnego społecznie.

Zewnętrzne uwarunkowania procesu rozwoju, wykazujące swoją specyfikę w różnych częściach świata, w tym w Europie Zachodniej oraz Europie Środkowo-Wschodniej, związane są z długofalowymi przemianami systemów gospodarczych – megatrendami (Naisbitt, 1982; Naisbitt, Naisbitt, 2016; Robert, 2014; Horváth, 2015; Salamin, 2016). Obecny okres tych przemian stanowi konsekwencje **transformacji** zmierzającej do kształtowania się **postmodernizacyjnych** warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, charakterystycznych dla obecnego etapu rozwoju kapitalizmu kognitywnego (Harvey, 1990; **Chojnicki, 1993**; Boutang, 2012). Są one wzmacniane **globalizacją**, której przejawy zwiększają się wraz z postępującym procesem **integracji gospodarczej** (Huwart, Verdier, 2013).

Wprowadzenie

W tych trudnych uwarunkowaniach, kształtowanych przez wskazane megatrendy, prawdziwym wyzwaniem staje się efektywne oddziaływanie na **trajektorie i czynniki rozwoju** regionalnego zmierzające skutecznie do optymalizacji warunków prowadzenia procesów gospodarczych i w konsekwencji poprawy poziomu życia (The Future of Cohesion Policy..., 2015; Seventh Report..., 2017).

Źródło: <http://www.pymnts.com>

CZYNNIKI ROZWOJU REGIONALNEGO

KAPITAŁ
LUDZKI

KAPITAŁ
SPOŁECZNY

KAPITAŁ
MATERIALNY

KAPITAŁ
FINANSOWY

INNOWACJE

Czynniki rozwoju zmieniają swój zakres, sposób interpretacji, mechanizm oddziaływania oraz istotnie różnicują się w przestrzeni kształtując przebieg trajektorii rozwojowych.

Cel analizy

- Identyfikacja zakresu redefinicji czynników rozwoju regionalnego i ich identyfikacja w układzie regionalnym państw członkowskich Unii Europejskiej

Zakres analizy

- regiony państw członkowskich UE (**205 jednostek**) – kraje postsocjalistyczne Europy Środkowo-Wschodniej i kapitalistyczne kraje Europy Zachodniej
- 1945 – 1960./1970. – 1989/1990 – **2004 – 2015 (12 obserwacji)**

Metody analizy

- analiza i systematyzacja źródeł oraz danych zastanych
- analiza skupień k-średnich
- drzewa klasyfikacyjne - lasy losowe
- ocena częstości – rangowanie
- analiza regresji krokowej postępującej
- analiza regresji krokowej wstecznej

Wprowadzenie

Zespół autorski:

- dr hab. Paweł Churski, prof. UAM
- dr Barbara Konecka-Szydłowska
- dr Robert Perdał
- mgr Tomasz Herodowicz

<http://forsed.amu.edu.pl/>

„Nowe wyzwania polityki regionalnej w kształtowaniu czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów mniej rozwiniętych”

Projekt NCN 2015/19/B/HS5/00012

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

TRANSFORMACJA

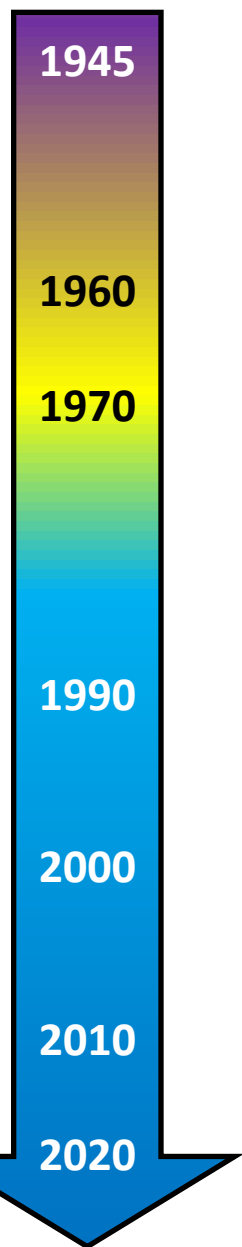
POSTMODERNIZACJA

INTEGRACJA GOSPODARCZA

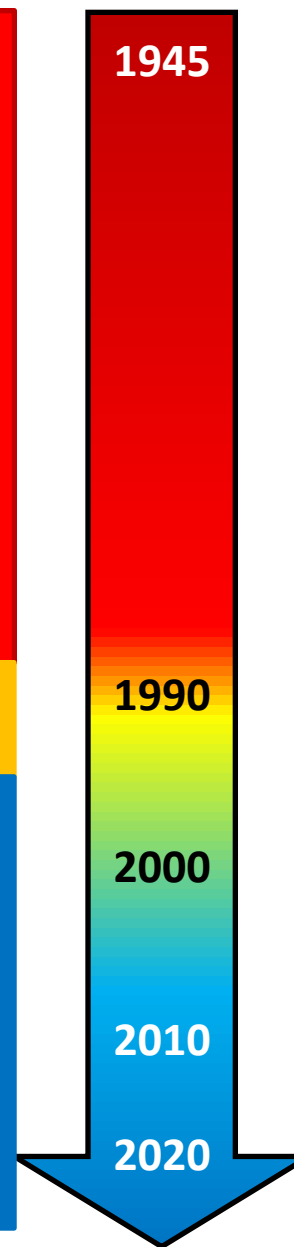
GLOBALIZACJA

EUROPA ZACHODNIA

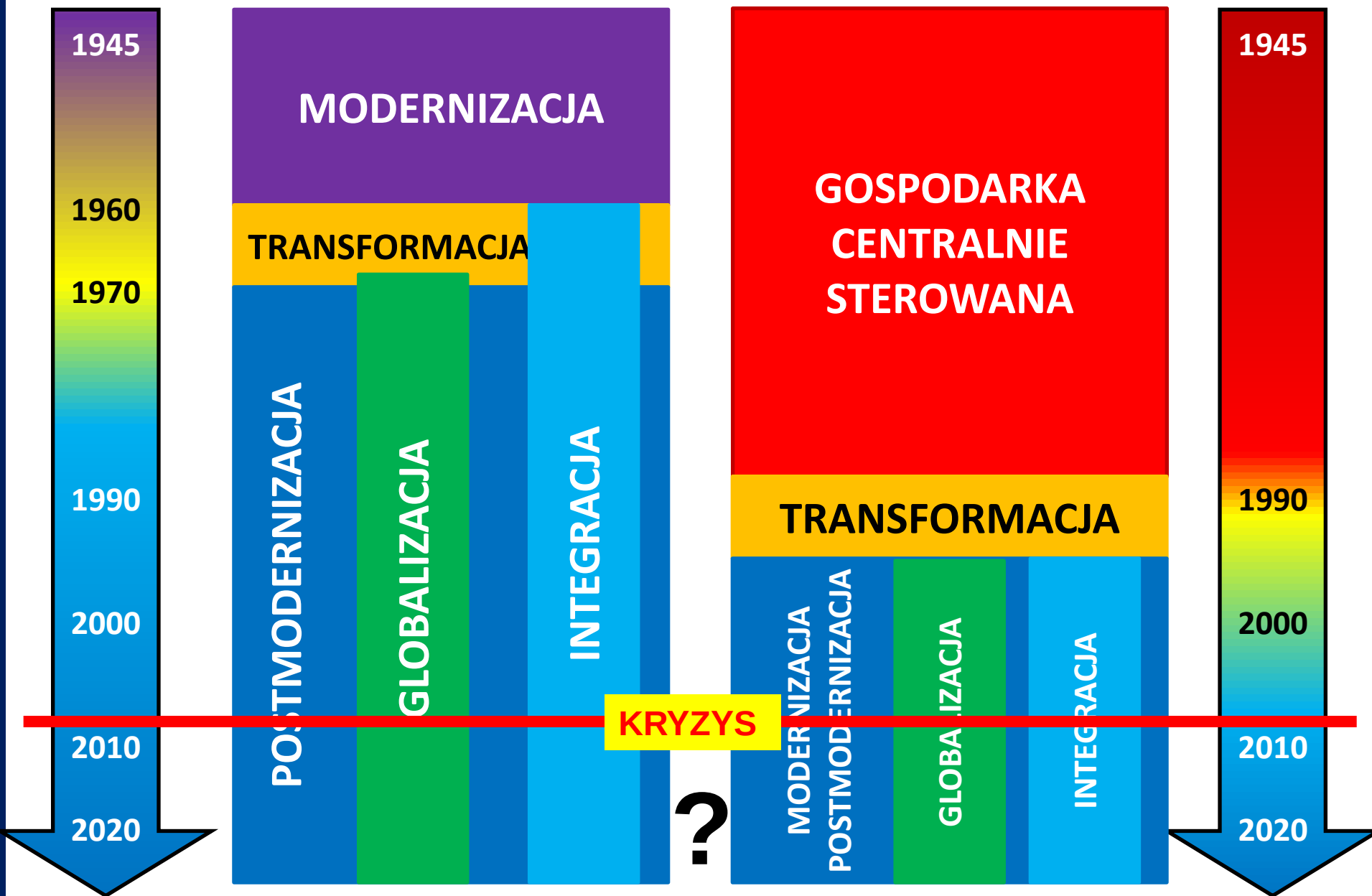

EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

EUROPA ZACHODNIA

EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

Zmiany podejść teoretycznych wykorzystywane w identyfikacji czynników i wyjaśnianiu prawidłowości procesów rozwojowych w większym stopniu oparte są na **adaptacji, modyfikacji lub integracji klasycznych ujęć** do nowych i dynamicznie zmieniających się uwarunkowań niż na formułowaniu całkowicie nowych koncepcji.

(Regions Matter..., 2009; Rodríguez-Pose, 2013; Camagni, Capello, 2014)

- ❑ **NOWA TEORIA WZROSTU ENDOGENICZNEGO**, zasadniczo zmieniającą interpretację oddziaływania czynników rozwoju i jej adaptacja do wyjaśniania prawidłowości rozwoju regionalnego. *(Aydalot, 1986; Romer, 1986, 1990, 1994; Lucas, 1988)*
- ❑ **NOWA GEOGRAFIA EKONOMICZNA**, podkreślającą konieczność łącznego wykorzystania teorii lokalizacji i teorii międzynarodowej wymiany gospodarczej w wyjaśnianiu współczesnych czynników determinujących procesy rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzące do istotnych zróżnicowań w różnych układach terytorialnych. *(Krugman, 1991a, 1991b, 1995; Venables, 1996; Puga, Venables, 1996; Fujita i inni, 1999)*
- ❑ **NOWA EKONOMIA INSTYTUCJONALNA** i wynikających z niej argumentów podkreślających znaczenie czynników instytucjonalnych dla przebiegu, a zwłaszcza efektywności procesów rozwojowych. *(North, 1990; Amin, 1999; Farole i in., 2011; Rodríguez-Pose, 2013; Rodríguez-Pose, Garcilazo, 2015)*

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

☐ NOWA TEORIA WZROSTU ENDOGENICZNEGO

szeroko rozumiany
kapitał endogeniczny

learning by doing - knowledge

poziom technologiczny
innowacje

inwestycje lokalne - interwencja

wolny handel
migracje

efekty aglomeracji - spillovers

☐ NOWA GEOGRAFIA EKONOMICZNA

heterogeniczność przestrzeni

przewagi komparatywne

endogeniczne siły aglomeracyjne

zewnętrzne korzyści
skali i zakresu

koszty pokonania
oporu przestrzeni

polaryzacja - dyfuzja
autarkia - zależność

☐ NOWA EKONOMIA INSTYTUCJONALNA

rozwój instytucjonalny

normy prawne i obyczajowe
jakość kapitału społecznego

instytucjonalizacja rozwoju

wyposażenie instytucjonalne

resilience vs. path dependence

ciągła adaptacja vs. lock in

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

MEGATRENDY

TRANSFORMACJA

POSTMODERNIZACJA

INTEGRACJA

GLOBALIZACJA

CZYNNIKI ROZWOJU REGIONALNEGO*

KAPITAŁ
LUDZKI

KAPITAŁ
SPOŁECZNY

KAPITAŁ
MATERIALNY

KAPITAŁ
FINANSOWY

INNOWACJE

* Solow (1956); Coleman (1988); Molle, Cappelin (1988); Romer (1990); Barro, Sala-i-Martin (1992); Benko (1993); Putnam (1995); Keeble i in. (1999); Domański R. (2000); Capello, Faggian (2005); Churski (2008)

KONFERENCJA NAUKOWA

NOWE PROBLEMY BADAWCZE
GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

11-12 czerwca 2018, Poznań

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

KAPITAŁ LUDZKI

- **większa równowaga rynku pracy** – bezrobocie konsekwencją transformacji, nowe formy zatrudnienia (np. outsourcing, offshoring, telepraca) „**elastyczna praca**” – dostosowanie do dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- **niedostosowanie** systemu edukacji do potrzeb lokalnych rynków pracy,
- zwiększona mobilność kapitału ludzkiego – **migracje zewnętrzne i wewnętrzne**; „**drenaż mózgów**” → relacja centrum – peryferia,
- odejście od wymiaru ilościowego, na rzecz **jakości kapitału ludzkiego**,
- **odchodzenie od familizmu** (więcej rozwodów, mniej zawieranych małżeństw, mniejsza dzietność – model 2+0),
- wzrost efektywności wykorzystania **endogenicznych zasobów pracy** poprzez bezpośrednie inwestycje zagraniczne,

KAPITAŁ
LUDZKI

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

KAPITAŁ SPOŁECZNY

- wzrost negatywnych zachowań społecznych (**anomia społeczna**) – wynikających z presji ekonomicznej,
- wzrost znaczenia **zinstytucjonalizowanych i niezinstytucjonalizowanych form samoorganizacji społeczeństwa**,
- rozwój i wzrost znaczenia **organizacji pozarządowych** o zasięgu globalnym, krajowym i lokalnym,
- upowszechnienie partycypacji społecznej, **wzrost zaangażowania obywatelskiego** (decentralizacja władzy),
- wzrost udziału **MSP** w strukturze gospodarki,

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

KAPITAŁ MATERIALNY

- **poprawa warunków środowiskowych** i ochrony zasobów naturalnych głównie dzięki **restrukturyzacji gospodarki** oraz inwestycjom w **infrastrukturę techniczną**,
- **poprawa spójności terytorialnej** poprzez rozwój infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (ICT),
- zróżnicowana **efektywność inwestycji infrastrukturalnych** – nie zawsze uzasadniona skala realizacji,
- **poprawa jakości i wzrost liczby obiektów** infrastruktury społecznej (edukacja, ochrona zdrowia),
- **dokapitalizowanie majątku trwałego** przedsiębiorstw poprzez BIZ,
- ograniczone możliwości implementacji nowoczesnego kapitału materialnego oraz **niebezpieczeństwo implementacji starszych technologii**,

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

KAPITAŁ FINANSOWY

- dywersyfikacja źródeł napływu **kapitału finansowego**,
- **wzrost dochodów i wymiany handlowej** dzięki dostępowi do rynku międzynarodowego,
- wzrost kapitału w ramach **interwencji polityk wspólnotowych** (zwłaszcza **polityki spójności**),
- negatywne oddziaływanie **kryzysów globalnych** wynikające z umiędzynarodowienia kapitału,
- zwiększenie napływu inwestycji skutkujące **wzrostem kapitału przedsiębiorstw, dochodów ludności oraz dochodów samorządowych** z tytułu opłat i podatków,

Kierunek i zakres oddziaływania współczesnych megatrendów rozwoju społeczno-gospodarczego na redefinicję czynników rozwoju regionalnego

INNOWACJE TECHNOLOGICZNE I ORGANIZACYJNE

- wzrost znaczenia **innowacji** w procesach rozwojowych w warunkach gospodarki opartej na wiedzy,
- **rozwój innowacji** (szczególnie w dziedzinie ICT) stwarza **nową przestrzeń ekonomiczną**,
- poszerzenie **zakresu przewag komparatywnych** kształtujących warunki dla konkurencyjności gospodarek niezależnie od wielkości posiadanych tradycyjnych zasobów,
- wzrost dynamiki produktywności **rozwoju sfery instytucjonalnej** gospodarki rynkowej,
- niższy poziom innowacyjności w państwach Europy Środkowo-Wschodniej w stosunku do państw Zachodu sprzyja wpadaniu w **pułapkę średniego wzrostu**,

Analiza i typologia zróżnicowań poziomu i dynamiki rozwoju regionów państw członkowskich UE

Analiza i typologia zróżnicowań poziomu i dynamiki rozwoju regionu państw członkowskich UE

Cel analizy:

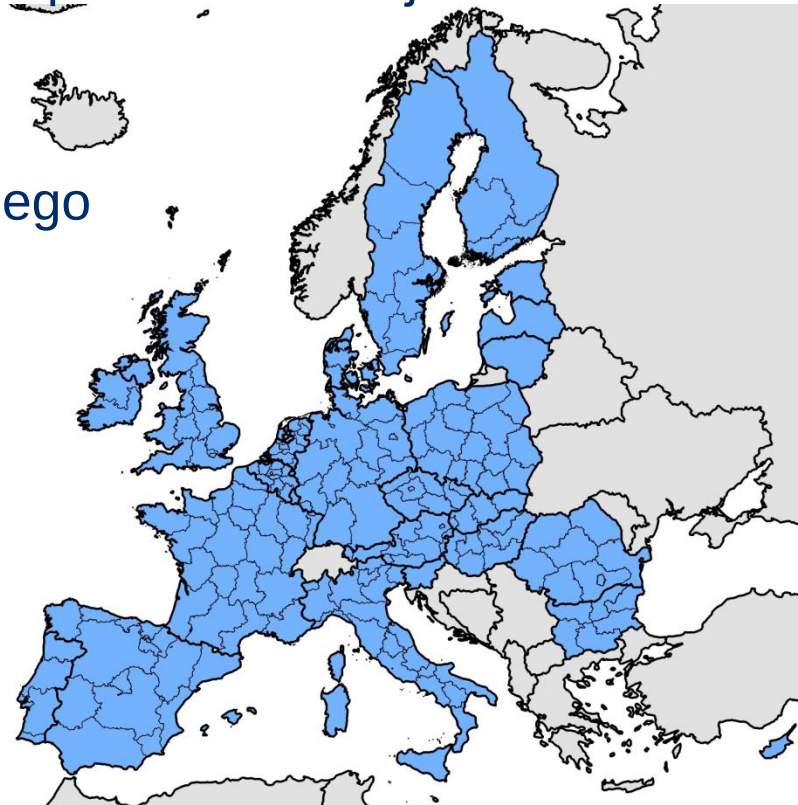
- identyfikacja zróżnicowań przestrzennych poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów UE
- typologia regionów UE pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego

Zakres przestrzenny:

- 205 regionów UE (brak Grecji)

Zakres czasowy:

- 2004-2015

Baza danych

14 zmiennych oryginalnych i ich standaryzacja

Czynnik	Zmienna
Kapitał ludzki	<i>wskaźnik obciążenia demograficznego (osoby w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym)</i>
	przyrost naturalny na 1000 ludności
	saldo migracji na 1000 ludności
	<i>stopa bezrobocia</i>
Kapitał społeczny	udział osób z wykształceniem wyższym w grupie osób w wieku 25-64 lata
	wskaźnik efektywności pracy – Wartość Dodana Brutto na 1 zatrudnionego
	<i>udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (miara dysfunkcji społecznych)</i>
	wskaźnik aktywności zawodowej
Kapitał materialny	gęstość autostrad
	nakłady brutto na środki trwałe na 1 zatrudnionego
Kapitał finansowy	dochody gospodarstw domowych do dyspozycji per capita
	Wartość Dodana Brutto (sekcje K-N – działalności finansowej) na 1 zatrudnionego (wskaźnik produktywności kapitału finansowego)
Innowacje technologiczne i organizacyjne	wewnętrzne publiczne wydatki na badania i rozwój (GERD) w stosunku do PKB
	udział osób pracujących w S&T w ogóle populacji

Algorytm postępowania badawczego

14 zmiennych oryginalnych i ich standaryzacja

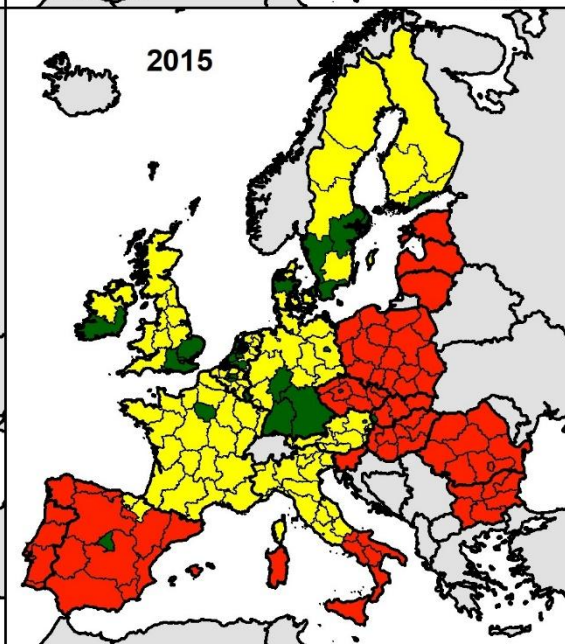
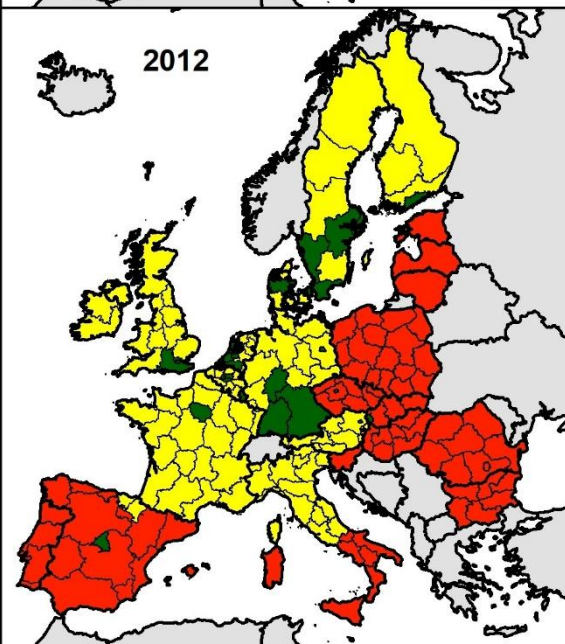
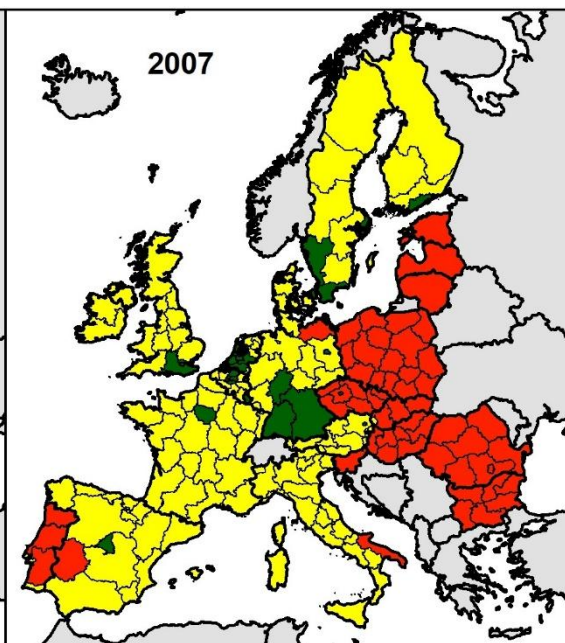
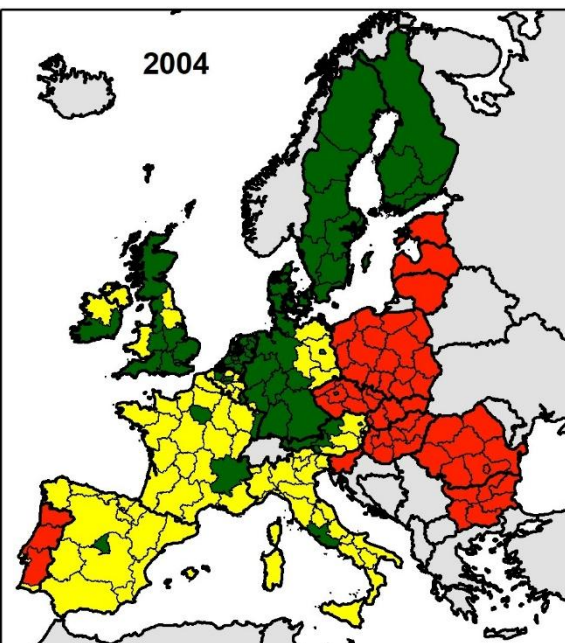
analiza skupień metodą k-średnich ($k=3$) w 12 latach obserwacji
→ 3 typy regionów: wysoki, przeciętny, niski poziom rozwoju

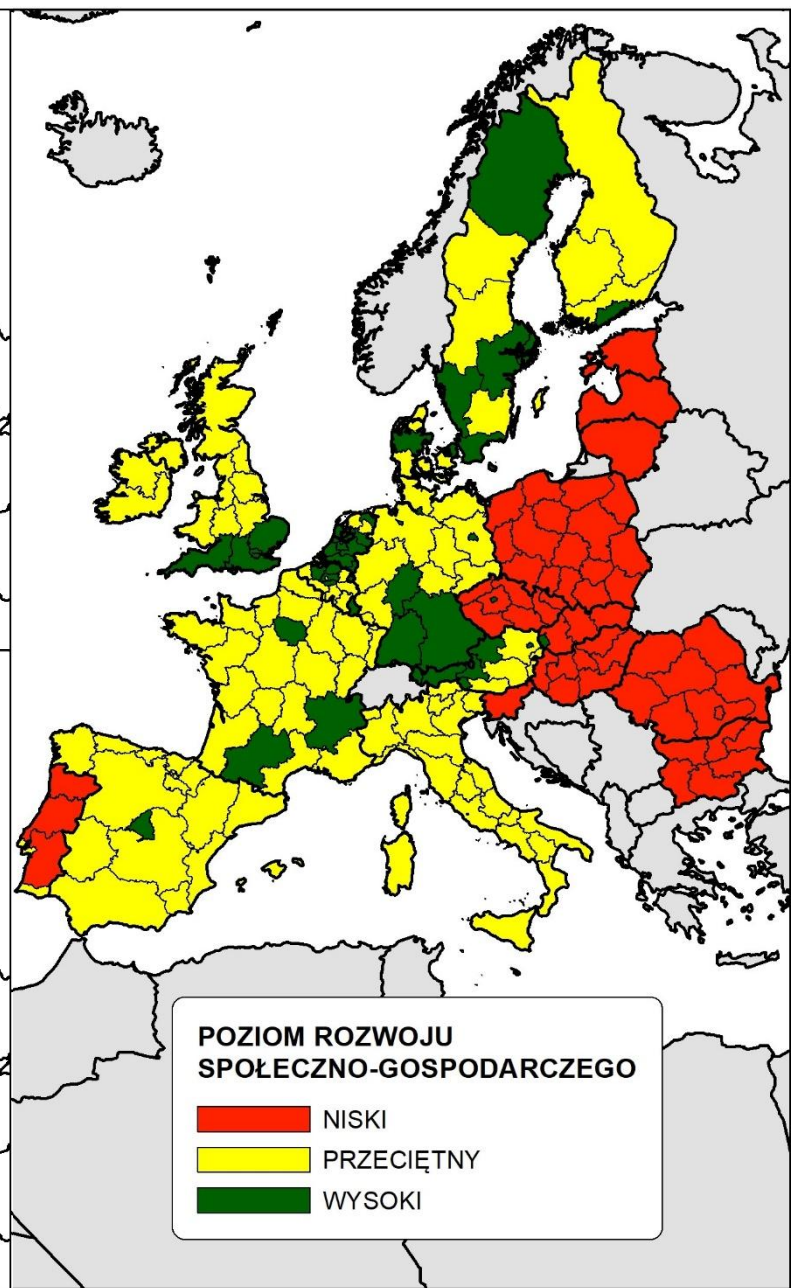
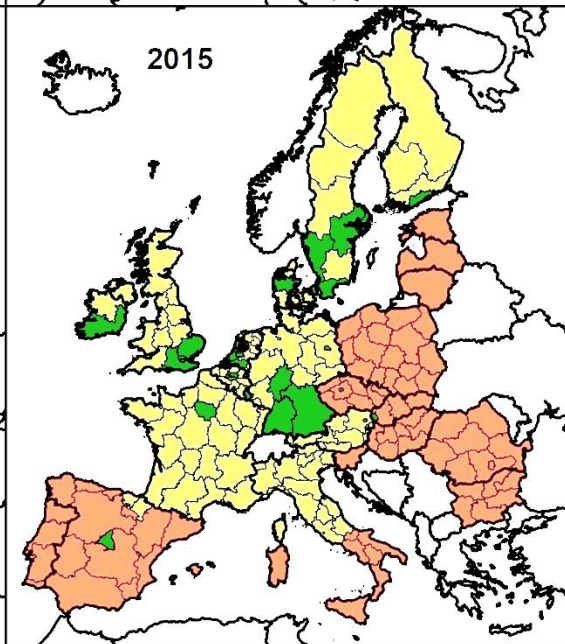
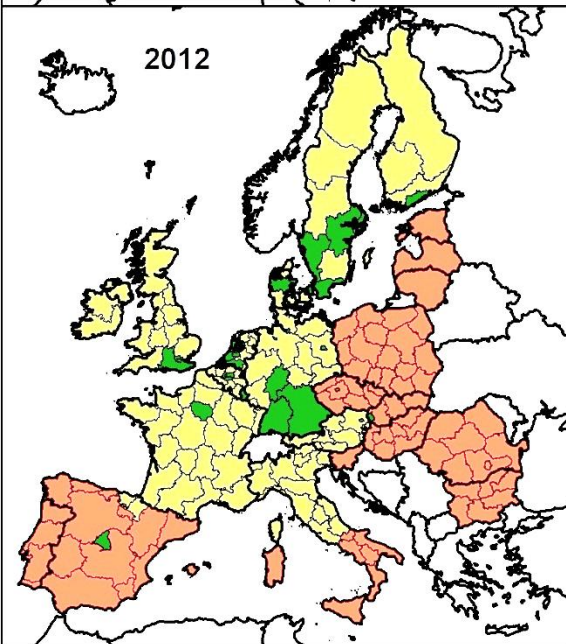
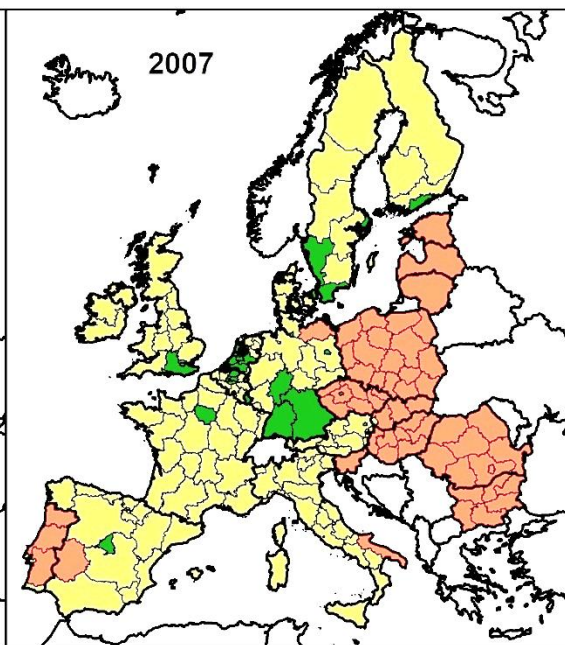
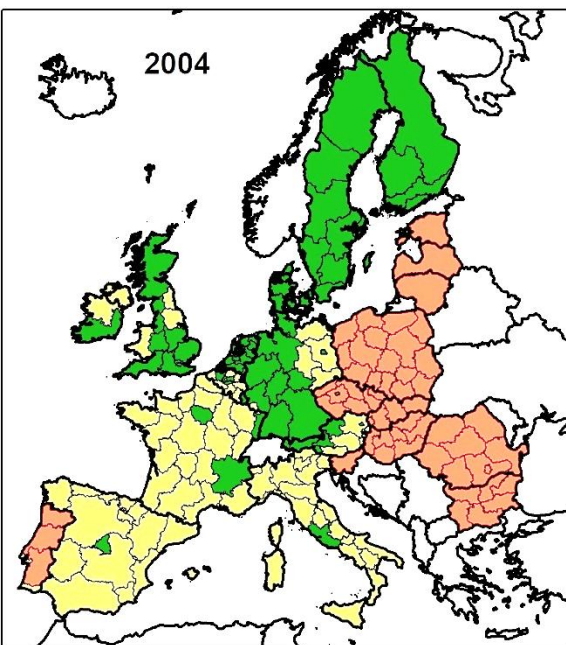
dla każdego roku (12) weryfikacja typologii metodą zmodyfikowanych drzew
klasyfikacyjnych – lasy losowe (*ang. random forest*)

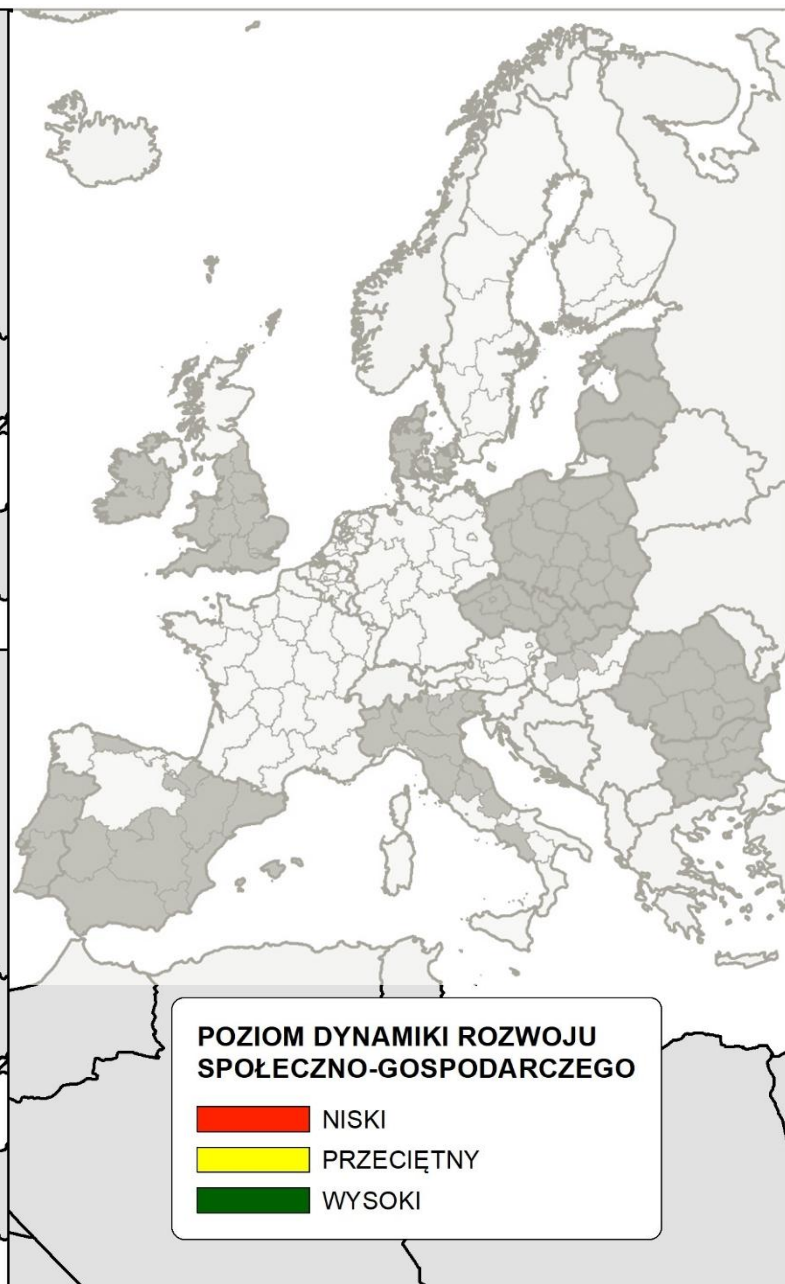
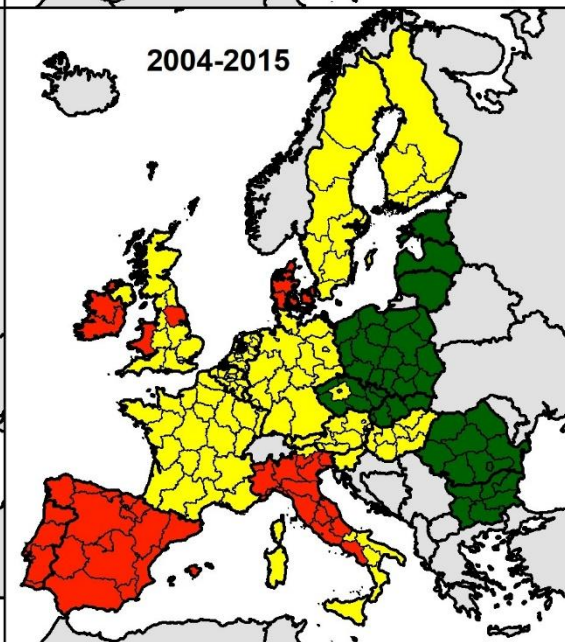
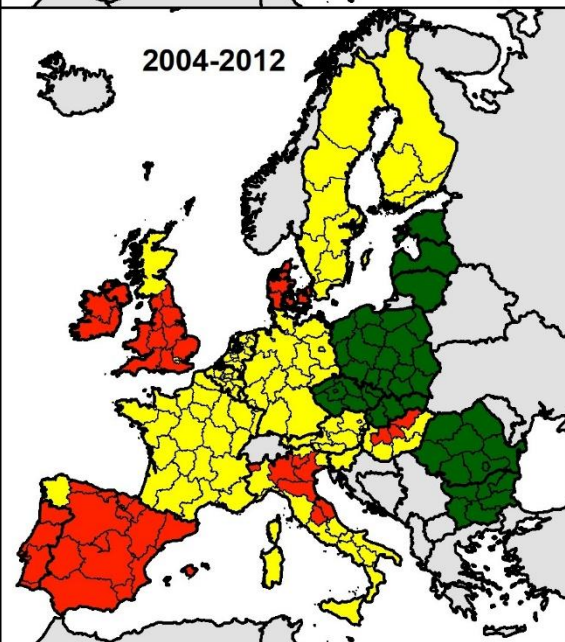
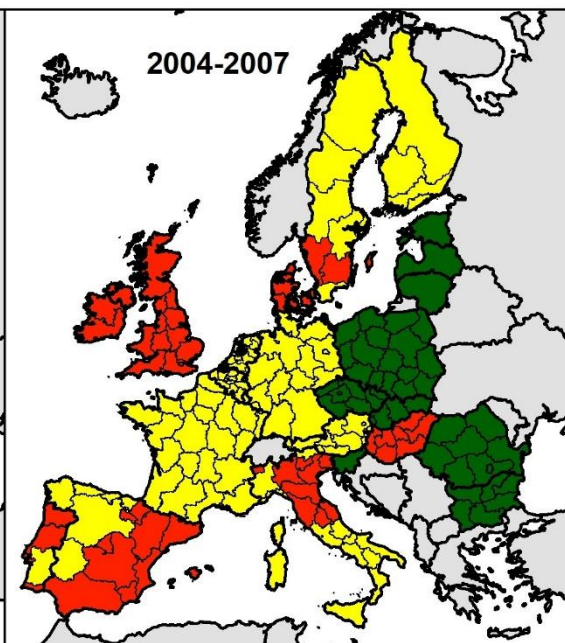
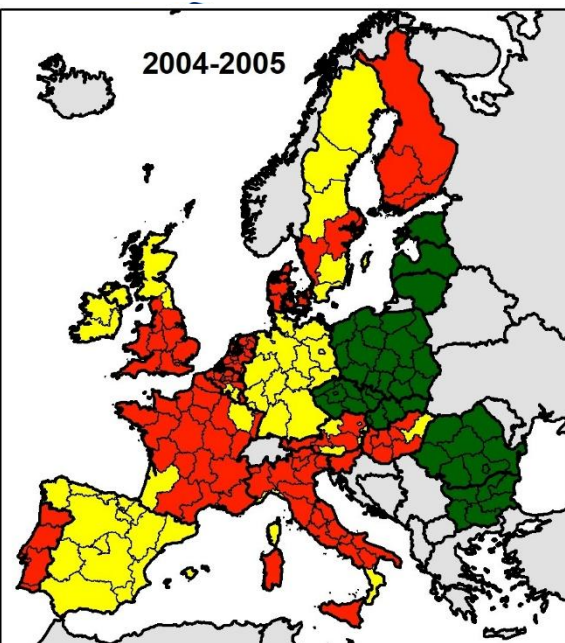
dla każdego roku (12) utworzenie typologii regionów UE o:
wysokim, przeciętnym, niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego

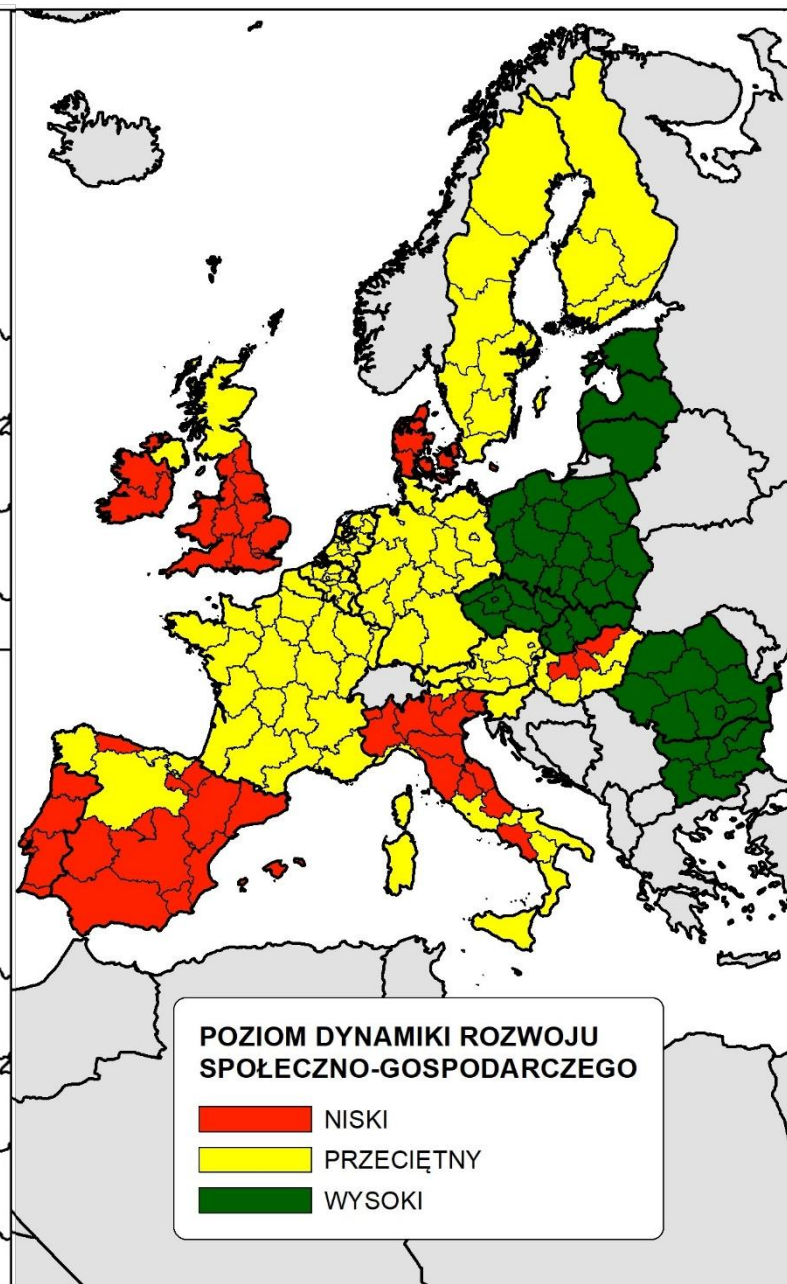
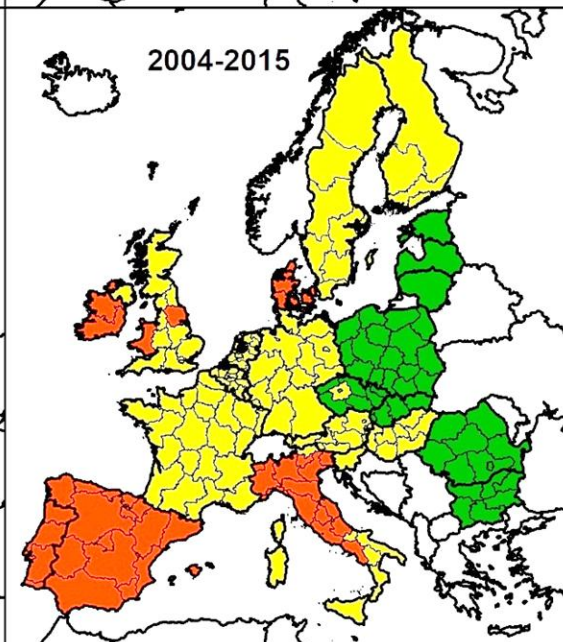
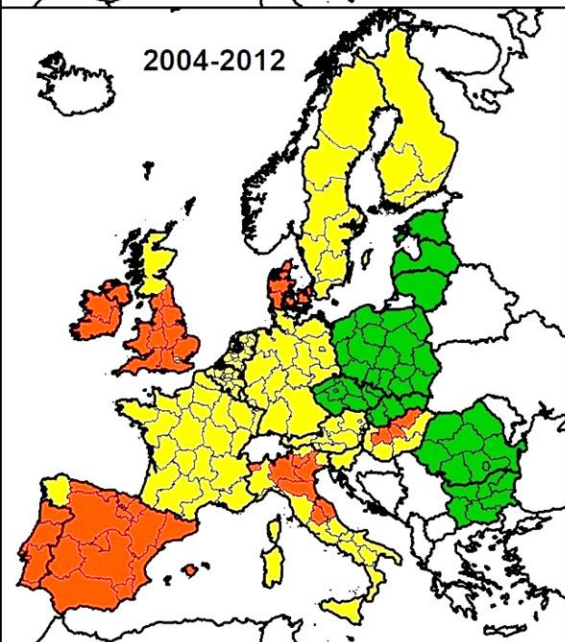
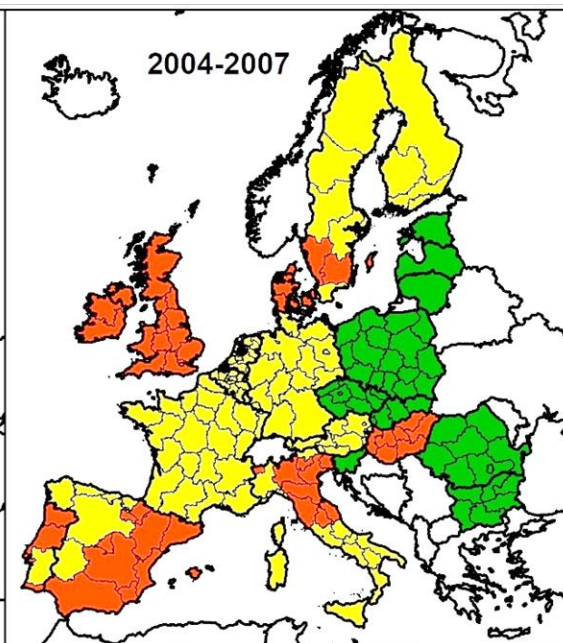
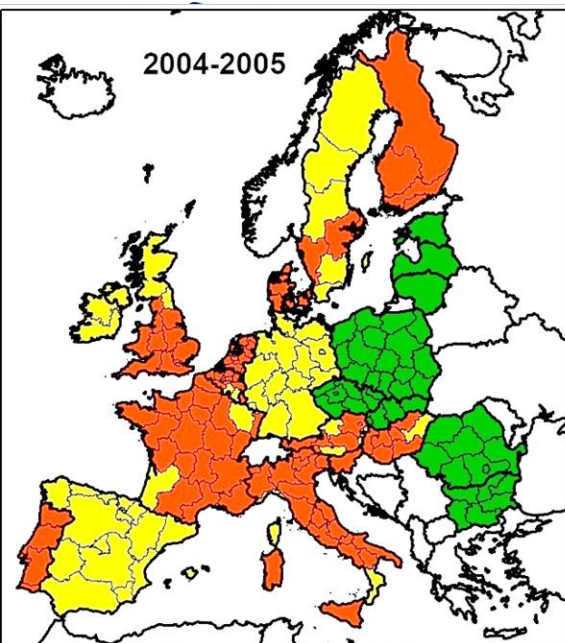
utworzenie syntetycznej typologii regionów UE o: wysokim, przeciętnym,
niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego (częstotliwość)

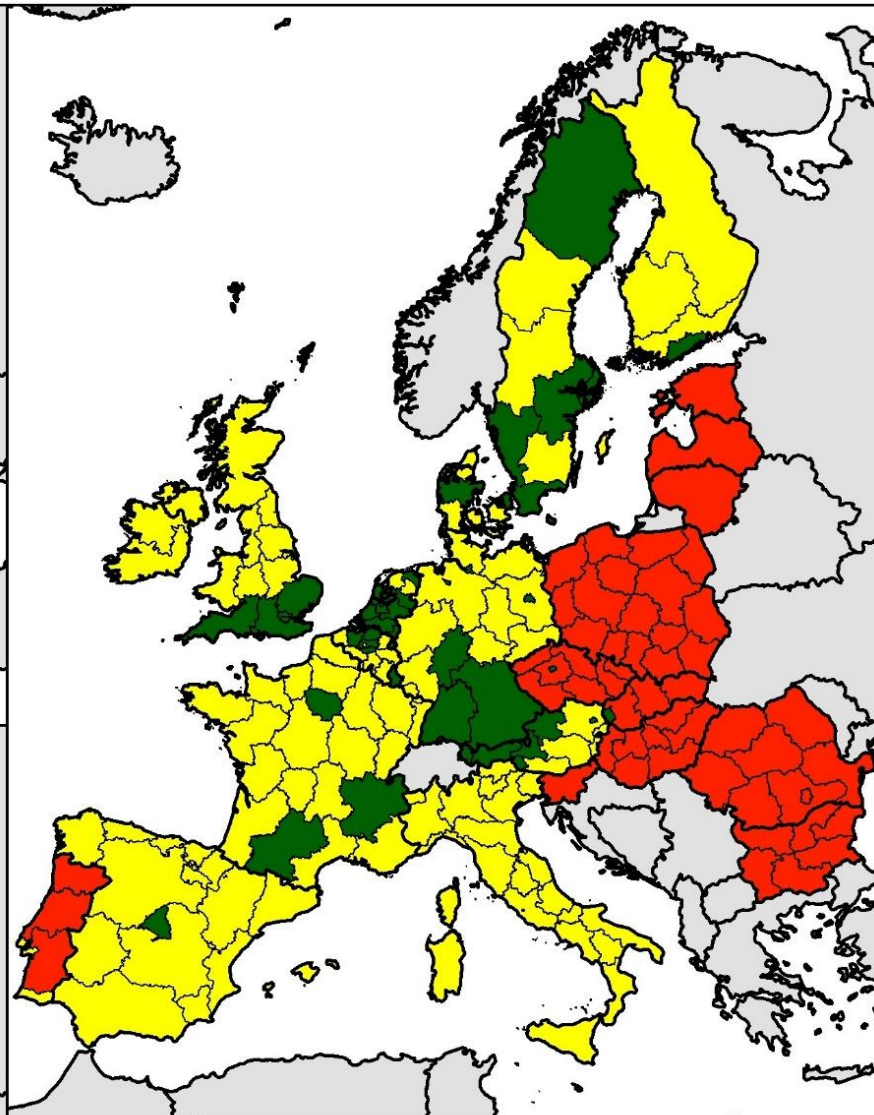

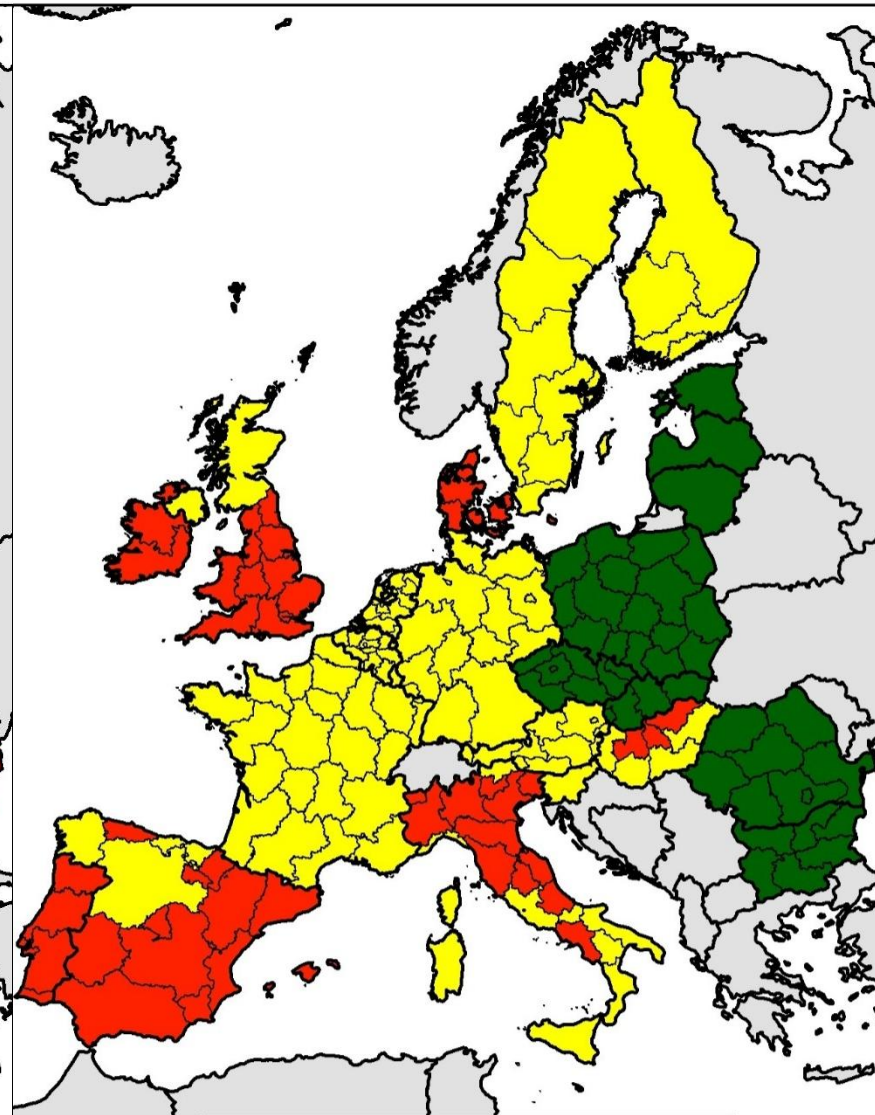

**POZIOM ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO**

**POZIOM DYNAMIKI ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO**

FOR
SED

Czynniki rozwoju regionów UE

KONFERENCJA NAUKOWA

NOWE PROBLEMY BADAWCZE
GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

11-12 czerwca 2018, Poznań

www.forsed.amu.edu.pl

Cel analizy:

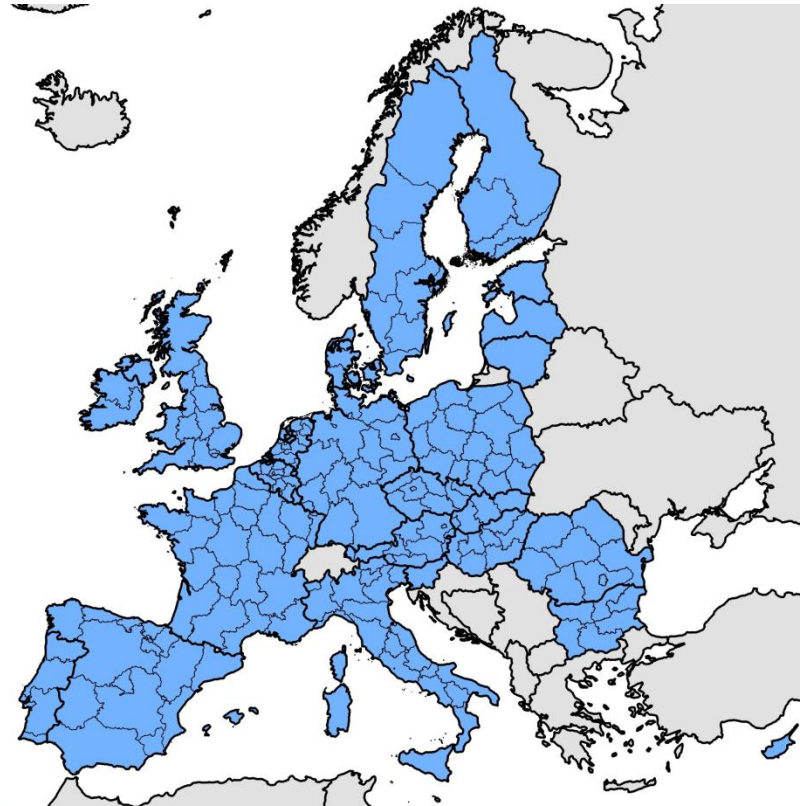
- identyfikacja czynników rozwoju społeczno-gospodarczego regionów UE

Zakres przestrzenny:

- 205 regionów UE (brak Grecji)

Zakres czasowy:

- 2004-2015

Algorytm postępowania badawczego

metoda analizy regresji krokowej postępującej i krokowej wstecznej

zmienna objaśniana (zależna): PKB per capita jako PPS per capita
zmienne objaśniające (zależne): 14 zmiennych opisujących czynniki rozwoju

dla każdej obserwacji (12 lat) analiza regresji krokowa i postępująca w 4 układach terytorialnych: (1) wszystkie regiony UE, regiony o (2) niskim, (3) przeciętnym i (4) wysokim poziomie rozwoju

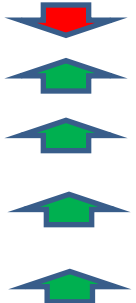
dla każdej obserwacji (12 lat) wskazanie grupy istotnych czynników rozwoju w 3 typach regionów UE o: wysokim, przeciętnym, niskim poziomie rozwoju → synteza

WYSOKI POZIOM ROZWOJU															
KROKOWA POSTĘPUJĄCA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	12	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 3	5	1		O	O	X	O	O							
KL 5	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 1	6	4	X	X	X	X			O	O					
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	9	2	O	X	O	X	O				O	O	O	O	
KS 5	8	6		O			X	O	X	X	X	X	X	X	
KM 1	11	7	O	O	O		X	X	X	X	X	X	X	X	O
KM 3	3	2										O	X	X	
KF 1	12	10	O	O	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KF 2	8	4	X					O	X	O	O	O	X	X	
I 1	7	2			O		O	O		O		O	X	X	
I 2	9	4	X	X	X	X	O	O	O	O				O	
pop. R ²			0,953	0,951	0,956	0,958	0,960	0,940	0,954	0,960	0,952	0,955	0,955	0,936	
KROKOWA WSTECZNA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	9	9	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
KL 3	1	1				X									
KL 5	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 1	0	0													
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	2	2		X		X									
KS 5	2	2					X						X		
KM 1	6	6					X	X	X	X	X	X			
KM 3	2	2											X	X	
KF 1	8	8					X	X	X	X	X	X	X	X	
KF 2	2	2											X	X	
I 1	1	1											X		
I 2	5	4	X	X	X	X							X		
pop. R ²			0,950	0,947	0,952	0,960	0,958	0,936	0,950	0,959	0,949	0,951	0,952	0,930	
			X zmienna istotna statystycznie				O zmienna nieistotna statystycznie								
			N częstość w 12 latach				N* częstość istotnych w 12 latach								

Regiony – wysoki poziom rozwoju

- sytuacja ludnościowa
- stan rynku pracy
- efektywność pracy
- dochody ludności/siła nabywcza
- stan infrastruktury technicznej

 destymulanta/stymulanta

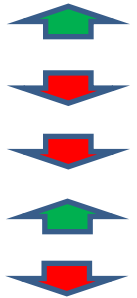
PRZECIĘTNY POZIOM ROZWOJU															
KROKOWA POSTĘPUJĄCA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	6	0		O	O		O	O			O			O	
KL 3	12	6	O	X	X	X	X	X	O	O	O	O	X	O	
KL 5	6	4	X				O	X	X	X	O				
KS 1	4	2			X	O	X	O							
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	12	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O	
KS 5	5	2					O	X	X			O		O	
KM 1	12	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KM 3	7	1		O		O	X	O		O	O			O	
KF 1	7	4		O					O	X	X	X	X	O	
KF 2	8	3		O				O	O	O	X	X	X	O	
I 1	2	0				O	O								
I 2	11	10	X	X	X	X	X	X	X	X		X	O	X	
pop. R ²			0,890	0,902	0,902	0,859	0,904	0,903	0,903	0,892	0,859	0,824	0,813	0,794	
KROKOWA WSTECZNA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	0	0													
KL 3	6	6	X	X	X	X	X	X					X		
KL 5	3	3					X	X	X						
KS 1	1	1					X								
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	11	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
KS 5	2	2					X	X							
KM 1	11	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KM 3	1	1					X								
KF 1	4	4								X	X	X	X		
KF 2	3	3								X	X	X	X		
I 1	0	0													
I 2	8	8	X	X	X	X	X	X				X		X	
pop. R ²			0,889	0,899	0,897	0,855	0,903	0,900	0,900	0,888	0,855	0,817	0,805	0,787	

X zmienna istotna statystycznie
N częstość w 12 latach

O zmienna nieistotna statystycznie
N* częstość istotnych w 12 latach

Regiony – przeciętny poziom rozwoju

- sytuacja ludnościowa
- dysfunkcje społeczne
- stan infrastruktury technicznej
- efektywność pracy
- poziom innowacyjności

destymulanta/stymulanta

NISKI POZIOM ROZWOJU														
KROKOWA POSTĘPUJĄCA														
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15
KL 1	12	11	X	X	O	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	12	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O	X
KL 3	10	4	O	O	X	X	X			O	O	O	X	O
KL 5	12	10	X	X	X	X	X	X	X	O	X	X	O	X
KS 1	8	5	O	X	X	X	O	X	X				O	
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	6	3		O	X	X	X			O			O	
KS 5	12	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O	X	X
KM 1	2	2			O						O			
KM 3	9	7				X	X	X	X	O	O	X	X	X
KF 1	7	3					O	X	O		X	O	O	X
KF 2	6	3					O		X	X	O	X	O	
I 1	6	2		O	X		O		O	X	O			
I 2	12	11	X	X	X	X	O	X	X	X	X	X	X	X
pop. R^2			0,969	0,978	0,971	0,965	0,965	0,946	0,952	0,954	0,944	0,925	0,936	0,918
KROKOWA WSTECZNA														
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15
KL 1	11	11	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	11	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
KL 3	4	4			X	X	X						X	
KL 5	9	9	X	X	X	X	X	X	X		X	X		
KS 1	3	3		X	X	X								
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	2	2			X	X	X							
KS 5	11	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
KM 1	0	0												
KM 3	7	7				X	X	X	X			X	X	X
KF 1	3	3						X			X			X
KF 2	2	2							X	X				
I 1	2	2			X					X				
I 2	9	9	X	X	X	X			X	X	X	X	X	
pop. R^2			0,966	0,977	0,970	0,962	0,964	0,941	0,949	0,951	0,942	0,925	0,933	0,910

X zmienna istotna statystycznie
N częstość w 12 latach

O zmienna nieistotna statystycznie
N* częstość istotnych w 12 latach

Regiony – niski poziom rozwoju

- sytuacja ludnościowa
- stan rynku pracy
- poziom modernizacji kapitału materialnego
- efektywność pracy
- wskaźnik aktywności zawodowej
- poziom innowacyjności

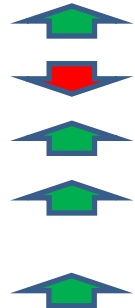
destymulanta/stymulanta

WSZYSTKIE REGIONY															
KROKOWA POSTĘPUJĄCA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	11	10	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
KL 3	7	6		O	X	X	X	X				X	X		
KL 5	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 1	0	0													
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	5	5	X					X	X	X	X				
KS 5	7	6	X	O	X	X	X	X							X
KM 1	6	6			X	X						X	X	X	X
KM 3	5	4				X	X					X	X	X	
KF 1	7	6			X	X	X	X	X	O	X				
KF 2	1	0	O												
I 1	5	3	X	X						X		O		O	
I 2	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
pop. R ²			0,957	0,957	0,959	0,951	0,958	0,952	0,947	0,946	0,938	0,924	0,920	0,916	
KROKOWA WSTECZNA															
ZMIENNA	N	N*	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
KL 1	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 2	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KL 3	5	5			X	X	X	X				X			
KL 5	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 1	0	0													
KS 3	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KS 4	5	5	X					X	X	X	X				
KS 5	5	5	X		X	X	X	X							
KM 1	7	7		X	X	X						X	X	X	X
KM 3	4	4					X					X	X	X	
KF 1	6	6			X	X	X	X	X		X				
KF 2	1	1	X												
I 1	3	3	X	X						X					
I 2	12	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
pop. R ²			0,957	0,957	0,959	0,951	0,958	0,952	0,946	0,945	0,937	0,924	0,919	0,915	
X			zmienna istotna statystycznie												
N			częstość w 12 latach												
O			zmienna nieistotna statystycznie												
N*			częstość istotnych w 12 latach												

Regiony – ogółem

- sytuacja ludnościowa
- stan rynku pracy
- poziom innowacyjności
- efektywność pracy
- stan infrastruktury technicznej

destymulanta/stymulanta

Podsumowanie

KONFERENCJA NAUKOWA

NOWE PROBLEMY BADAWCZE
GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

11-12 czerwca 2018, Poznań

Podsumowanie

- współczesne megatrendy zmian społeczno-ekonomicznych wymuszają redefinicję czynników rozwoju regionalnego
- wskaźnikowanie i identyfikacja zakresu tej redefinicji, ze względu na brak danych, nie jest łatwa w przypadku analiz wieloletnich w układzie regionalnym UE
- poziom i dynamika rozwoju regionów UE charakteryzują się utrzymywaniem się odwróconego układu zależności: wysoki poziom i niska dynamika Europa Zachodnia ver. niski poziom i wysoka dynamika Europa Środkowo-Wschodnia
- czynniki rozwoju regionalnego różnicują się w układzie klas rozwojowych porządkujących obszar Unii Europejskiej na obszary o wysokim, przeciętnym i niskim poziomie rozwoju
- najistotniejszymi czynnikami są: kapitał ludzki, kapitał społeczny oraz innowacyjność ze specyficznymi ich subczynnikami w poszczególnych klasach rozwojowych regionów

Podsumowanie

Czynniki		Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego regionów			
		WYSOKI	PRZECIĘTNY	NISKI	OGÓŁEM
kapitał ludzki	<i>wskaźnik obciążenia demograficznego</i>	X	X	X	X
	przyrost naturalny na 1000 ludności	X		X	X
	saldo migracji na 1000 ludności		D	D	
	<i>stopa bezrobocia</i>	X		X	X
kapitał społeczny	udział osób z wyższym			D	
	wskaźnik efektywności pracy	X	X	X	X
	<i>miara dysfunkcji społecznych</i>	D	X		
	wskaźnik aktywności zawodowej	D		X	D
kapitał materialny	gęstość autostrad	X	X		D
	nakłady brutto na środki trwałe na 1 zatrudnionego		D	X	
kapitał finansowy	dochody gosp. dom. do dyspozycji per capita	X	D	D	D
	wskaźnik produktywności kapitału finansowego	D	D		
innowacje	publiczne wydatki na B+R w stosunku do PKB	D			
	udział osób pracujących w S&T w ogóle populacji	D	X	X	X

X

czynnik istotny

D

czynnik "wzmacniający"

WPŁYW MEGATRENDÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH NA REDEFINICJE CZYNNIKÓW ROZWOJU REGIONALNEGO

chur@amu.edu.pl

r.perdal@amu.edu.pl

Dziękujemy za uwagę

dr hab. Paweł Churski, prof. UAM

dr Robert Perdał

dr Barbara Konecka-Szydłowska

mgr Tomasz Herodowicz

bako@amu.edu.pl

herod@amu.edu.pl

FOR SED

**Nowe wyzwania polityki regionalnej w kształtowaniu czynników
rozwoju społeczno-gospodarczego regionów mniej rozwiniętych**

Projekt NCN (2015/19/B/HS5/00012)

www.forsed.amu.edu.pl

KONFERENCJA NAUKOWA

**NOWE PROBLEMY BADAWCZE
GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ**

11-12 czerwca 2018, Poznań

www.forsed.amu.edu.pl